अष्टावक्र गीता॥

॥ श्री॥

अथ श्रीमदष्टावक्रगीता प्रारभ्यते॥

जनक उवाच॥

कथं ज्ञानमवाप्नोति कथं मुक्तिर्भविष्यति।

वैराग्यं च कथं प्राप्तं एतद् ब्रूहि मम प्रभो॥ १-१॥

अष्टावक्र उवाच॥

मुक्तिं इच्छसि चेत्तात विषयान् विषवत्त्यज।

क्षमार्जवदयातोषसत्यं पीयूषवद् भज॥ १-२॥

न पृथ्वी न जलं नाग्निर्न वायुर्द्यौर्न वा भवान्।

एषां साक्षिणमात्मानं चिद्रूपं विद्धि मुक्तये॥ १-३॥

यदि देहं पृथक् कृत्य चिति विश्राम्य तिष्ठसि।

अधुनैव सुखी शान्तो बन्धमुक्तो भविष्यसि॥ १-४॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

न त्वं विप्रादिको वर्णो नाश्रमी नाक्षगोचरः।

असङ्गोऽसि निराकारो विश्वसाक्षी सुखी भव॥ १-५॥

धर्माधर्मौ सुखं दुःखं मानसानि न ते विभो।

न कर्तासि न भोक्तासि मुक्त एवासि सर्वदा॥ १-६॥

एको द्रष्टासि सर्वस्य मुक्तप्रायोऽसि सर्वदा।

अयमेव हि ते बन्धो द्रष्टारं पश्यसीतरम्॥ १-७॥

अहं कर्तेत्यहंमानमहाकृष्णाहिदंशितः।

नाहं कर्तेति विश्वासामृतं पीत्वा सुखी भव॥ १-८॥

एको विशुद्धबोधोऽहं इति निश्चयवह्निना।

प्रज्वाल्याज्ञानगहनं वीतशोकः सुखी भव॥ १-९॥

यत्र विश्वमिदं भाति कल्पितं रज्जुसर्पवत्।

आनन्दपरमानन्दः स बोधस्त्वं सुखं भव॥ १-१०॥

मुक्ताभिमानी मुक्तो हि बद्धो बद्धाभिमान्यपि।

किंवदन्तीह सत्येयं या मतिः सा गतिर्भवेत्॥ १-११॥

आत्मा साक्षी विभुः पूर्ण एको मुक्तश्चिदक्रियः।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

असंगो निःस्पृहः शान्तो भ्रमात्संसारवानिव॥ १-१२॥

कूटस्थं बोधमद्वैतमात्मानं परिभावय।

आभासोऽहं भ्रमं मुक्त्वा भावं बाह्यमथान्तरम्॥ १-१३॥

देहाभिमानपाशेन चिरं बद्धोऽसि पुत्रक।

बोधोऽहं ज्ञानखंगेन तःनिकृत्य सुखी भव॥ १-१४॥

निःसंगो निष्क्रियोऽसि त्वं स्वप्रकाशो निरंजनः।

अयमेव हि ते बन्धः समाधिमनुतिष्ठति॥ १-१५॥

त्वया व्याप्तमिदं विश्वं त्वयि प्रोतं यथार्थतः।

शुद्धबुद्धस्वरूपस्त्वं मा गमः क्षुद्रचित्तताम्॥ १-१६॥

निरपेक्षो निर्विकारो निर्भरः शीतलाशयः।

अगाधबुद्धिरक्षुब्धो भव चिन्मात्रवासनः॥ १-१७॥

साकारमनृतं विद्धि निराकारं तु निश्चलं।

एतत्तत्त्वोपदेशेन न पुनर्भवसंभवः॥ १-१८॥

यथैवादर्शमध्यस्थे रूपेऽन्तः परितस्तु सः।

तथैवाऽस्मिन् शरीरेऽन्तः परितः परमेश्वरः॥ १-१९॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

एकं सर्वगतं व्योम बहिरन्तर्यथा घटे।

नित्यं निरन्तरं ब्रह्म सर्वभूतगणे तथा॥ १-२०॥

जनक उवाच॥

अहो निरंजनः शान्तो बोधोऽहं प्रकृतेः परः।

एतावन्तमहं कालं मोहेनैव विडंबितः॥ २-१॥

यथा प्रकाशयाम्येको देहमेनं तथा जगत्।

अतो मम जगत्सर्वमथवा न च किंचन॥ २-२॥

स शरीरमहो विश्वं परित्यज्य मयाधुना।

कुतश्चित् कौशलाद् एव परमात्मा विलोक्यते॥ २-३॥

यथा न तोयतो भिन्नास्तरंगाः फेनबुद्बुदाः।

आत्मनो न तथा भिन्नं विश्वमात्मविनिर्गतम्॥ २-४॥

तन्तुमात्रो भवेद् एव पटो यद्वद् विचारितः।

आत्मतन्मात्रमेवेदं तद्वद् विश्वं विचारितम्॥ २-५॥

यथैवेक्षुरसे क्लृप्ता तेन व्याप्तैव शर्करा।

तथा विश्वं मयि क्लृप्तं मया व्याप्तं निरन्तरम्॥ २-६॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

आत्मज्ञानाज्जगद् भाति आत्मज्ञानान्न भासते।

रज्ज्वज्ञानादहिर्भाति तज्ज्ञानाद् भासते न हि॥ २-७॥

प्रकाशो मे निजं रूपं नातिरिक्तोऽस्म्यहं ततः।

यदा प्रकाशते विश्वं तदाहं भास एव हि॥ २-८॥

अहो विकल्पितं विश्वमज्ञानान्मयि भासते।

रूप्यं शुक्तौ फणी रज्जौ वारि सूर्यकरे यथा॥ २-९॥

मत्तो विनिर्गतं विश्वं मय्येव लयमेष्यति।

मृदि कुंभो जले वीचिः कनके कटकं यथा॥ २-१०॥

अहो अहं नमो मह्यं विनाशो यस्य नास्ति मे।

ब्रह्मादिस्तंबपर्यन्तं जगन्नाशोऽपि तिष्ठतः॥ २-११॥

अहो अहं नमो मह्यं एकोऽहं देहवानपि।

क्वचिन्न गन्ता नागन्ता व्याप्य विश्वमवस्थितः॥ २-१२॥

अहो अहं नमो मह्यं दक्षो नास्तीह मत्समः।

असंस्पृश्य शरीरेण येन विश्वं चिरं धृतम्॥ २-१३॥

अहो अहं नमो मह्यं यस्य मे नास्ति किंचन।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अथवा यस्य मे सर्वं यद् वाङ्मनसगोचरम्॥ २-१४॥

ज्ञानं ज्ञेयं तथा ज्ञाता त्रितयं नास्ति वास्तवं।

अज्ञानाद् भाति यत्रेदं सोऽहमस्मि निरंजनः॥ २-१५॥

द्वैतमूलमहो दुःखं नान्यत्तस्याऽस्ति भेषजं।

दृश्यमेतन् मृषा सर्वं एकोऽहं चिद्रसोमलः॥ २-१६॥

बोधमात्रोऽहमज्ञानाद् उपाधिः कल्पितो मया।

एवं विमृशतो नित्यं निर्विकल्पे स्थितिर्मम॥ २-१७॥

न मे बन्धोऽस्ति मोक्षो वा भ्रान्तिः शान्तो निराश्रया।

अहो मयि स्थितं विश्वं वस्तुतो न मयि स्थितम्॥ २-१८॥

सशरीरमिदं विश्वं न किंचिदिति निश्चितं।

शुद्धचिन्मात्र आत्मा च तत्कस्मिन् कल्पनाधुना॥ २-१९॥

शरीरं स्वर्गनरकौ बन्धमोक्षौ भयं तथा।

कल्पनामात्रमेवैतत् किं मे कार्यं चिदात्मनः॥ २-२०॥

अहो जनसमूहेऽपि न द्वैतं पश्यतो मम।

अरण्यमिव संवृत्तं क्व रतिं करवाण्यहम्॥ २-२१॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

नाहं देहो न मे देहो जीवो नाहमहं हि चित्।

अयमेव हि मे बन्ध आसीद्या जीविते स्पृहा॥ २-२२॥

अहो भुवनकल्लोलैर्विचित्रैर्द्राक् समुत्थितं।

मय्यनंतमहांभोधौ चित्तवाते समुद्यते॥ २-२३॥

मय्यनंतमहांभोधौ चित्तवाते प्रशाम्यति।

अभाग्याज्जीववणिजो जगत्पोतो विनश्वरः॥ २-२४॥

मय्यनन्तमहांभोधावाश्चर्यं जीववीचयः।

उद्यन्ति घ्नन्ति खेलन्ति प्रविशन्ति स्वभावतः॥ २-२५॥

अष्टावक्र उवाच॥

अविनाशिनमात्मानं एकं विज्ञाय तत्त्वतः।

तवात्मज्ञानस्य धीरस्य कथमर्थार्जने रतिः॥ ३-१॥

आत्माज्ञानादहो प्रीतिर्विषयभ्रमगोचरे।

शुक्तेरज्ञानतो लोभो यथा रजतविभ्रमे॥ ३-२॥

विश्वं स्फुरति यत्रेदं तरङ्गा इव सागरे।

सोऽहमस्मीति विज्ञाय किं दीन इव धावसि॥ ३-३॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

श्रुत्वापि शुद्धचैतन्य आत्मानमतिसुन्दरं।

उपस्थेऽत्यन्तसंसक्तो मालिन्यमधिगच्छति॥ ३-४॥

सर्वभूतेषु चात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि।

मुनेर्जानत आश्चर्यं ममत्वमनुवर्तते॥ ३-५॥

आस्थितः परमाद्वैतं मोक्षार्थेऽपि व्यवस्थितः।

आश्चर्यं कामवशगो विकलः केलिशिक्षया॥ ३-६॥

उद्भूतं ज्ञानदुर्मित्रमवधार्यातिदुर्बलः।

आश्चर्यं काममाकाङ्क्षेत् कालमन्तमनुश्रितः॥ ३-७॥

इहामुत्र विरक्तस्य नित्यानित्यविवेकिनः।

आश्चर्यं मोक्षकामस्य मोक्षाद् एव विभीषिका॥ ३-८॥

धीरस्तु भोज्यमानोऽपि पीड्यमानोऽपि सर्वदा।

आत्मानं केवलं पश्यन् न तुष्यति न कुप्यति॥ ३-९॥

चेष्टमानं शरीरं स्वं पश्यत्यन्यशरीरवत्।

संस्तवे चापि निन्दायां कथं क्षुभ्येत् महाशयः॥ ३-१०॥

मायामात्रमिदं विश्वं पश्यन् विगतकौतुकः।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अपि सन्निहिते मृत्यौ कथं त्रस्यति धीरधीः॥ ३-११॥

निःस्पृहं मानसं यस्य नैराश्येऽपि महात्मनः।

तस्यात्मज्ञानतृप्तस्य तुलना केन जायते॥ ३-१२॥

स्वभावाद् एव जानानो दृश्यमेतन्न किंचन।

इदं ग्राह्यमिदं त्याज्यं स किं पश्यति धीरधीः॥ ३-१३॥

अंतस्त्यक्तकषायस्य निर्द्वन्द्वस्य निराशिषः।

यदृच्छयागतो भोगो न दुःखाय न तुष्टये॥ ३-१४॥

अष्टावक्र उवाच॥

हन्तात्मज्ञानस्य धीरस्य खेलतो भोगलीलया।

न हि संसारवाहीकैर्मूढैः सह समानता॥ ४-१॥

यत् पदं प्रेप्सवो दीनाः शक्राद्याः सर्वदेवताः।

अहो तत्र स्थितो योगी न हर्षमुपगच्छति॥ ४-२॥

तज्ज्ञस्य पुण्यपापाभ्यां स्पर्शो ह्यन्तर्न जायते।

न ह्याकाशस्य धूमेन दृश्यमानापि सङ्गतिः॥ ४-३॥

आत्मैवेदं जगत्सर्वं ज्ञातं येन महात्मना।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

यदृच्छया वर्तमानं तं निषेद्धुं क्षमेत कः॥ ४-४॥

आब्रह्मस्तंबपर्यन्ते भूतग्रामे चतुर्विधे।

विज्ञस्यैव हि सामर्थ्यमिच्छानिच्छाविवर्जने॥ ४-५॥

आत्मानमद्वयं कश्चिज्जानाति जगदीश्वरं।

यद् वेत्ति तत्स कुरुते न भयं तस्य कुत्रचित्॥ ४-६ ॥

अष्टावक्र उवाच॥

न ते संगोऽस्ति केनापि किं शुद्धस्त्यक्तुमिच्छसि।

संघातविलयं कुर्वन्नेवमेव लयं व्रज॥ ५-१ ॥

उदेति भवतो विश्वं वारिधेरिव बुद्बुदः।

इति ज्ञात्वैकमात्मानं एवमेव लयं व्रज॥ ५-२॥

प्रत्यक्षमप्यवस्तुत्वाद् विश्वं नास्त्यमले त्वयि।

रज्जुसर्प इव व्यक्तं एवमेव लयं व्रज॥ ५-३॥

समदुःखसुखः पूर्ण आशानैराश्ययोः समः।

समजीवितमृत्युः सन्नेवमेव लयं व्रज॥ ५-४॥

अष्टावक्र उवाच॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

आकाशवदनन्तोऽहं घटवत् प्राकृतं जगत्।

इति ज्ञानं तथैतस्य न त्यागो न ग्रहो लयः॥ ६-१॥

महोदधिरिवाहं स प्रपंचो वीचिसऽन्निभः।

इति ज्ञानं तथैतस्य न त्यागो न ग्रहो लयः॥ ६-२॥

अहं स शुक्तिसङ्काशो रूप्यवद् विश्वकल्पना।

इति ज्ञानं तथैतस्य न त्यागो न ग्रहो लयः॥ ६-३॥

अहं वा सर्वभूतेषु सर्वभूतान्यथो मयि।

इति ज्ञानं तथैतस्य न त्यागो न ग्रहो लयः॥ ६-४॥

जनक उवाच॥

मय्यनंतमहांभोधौ विश्वपोत इतस्ततः।

भ्रमति स्वांतवातेन न ममास्त्यसहिष्णुता॥ ७-१॥

मय्यनंतमहांभोधौ जगद्वीचिः स्वभावतः।

उदेतु वास्तमायातु न मे वृद्धिर्न च क्षतिः॥ ७-२॥

मय्यनंतमहांभोधौ विश्वं नाम विकल्पना।

अतिशांतो निराकार एतदेवाहमास्थितः॥ ७-३॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

नात्मा भावेषु नो भावस्तत्रानन्ते निरंजने।

इत्यसक्तोऽस्पृहः शान्त एतदेवाहमास्तितः॥ ७-४॥

अहो चिन्मात्रमेवाहं इन्द्रजालोपमं जगत्।

इति मम कथं कुत्र हेयोपादेयकल्पना॥ ७-५॥

अष्टावक्र उवाच॥

तदा बन्धो यदा चित्तं किन्चिद् वांछति शोचति।

किंचिन् मुंचति गृण्हाति किंचिद् दृष्यति कुप्यति॥ ८-१॥

तदा मुक्तिर्यदा चित्तं न वांछति न शोचति।

न मुंचति न गृण्हाति न हृष्यति न कुप्यति॥ ८-२॥

तदा बन्धो यदा चित्तं सक्तं काश्वपि दृष्टिषु।

तदा मोक्षो यदा चित्तमसक्तं सर्वदृष्टिषु॥ ८-३॥

यदा नाहं तदा मोक्षो यदाहं बन्धनं तदा।

मत्वेति हेलया किंचिन्मा गृहाण विमुंच मा॥ ८-४॥

अष्टावक्र उवाच॥

कृताकृते च द्वन्द्वानि कदा शान्तानि कस्य वा।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

एवं ज्ञात्वेह निर्वेदाद् भव त्यागपरोऽव्रती॥ ९-१॥

कस्यापि तात धन्यस्य लोकचेष्टावलोकनात्।

जीवितेच्छा बुभुक्षा च बुभुत्सोपशमः गताः॥ ९-२॥

अनित्यं सर्वमेवेदं तापत्रयदूषितं।

असरं निन्दितं हेयमिति निश्चित्य शाम्यति॥ ९-३॥

कोऽसौ कालो वयः किं वा यत्र द्वन्द्वानि नो नृणां।

तान्युपेक्ष्य यथाप्राप्तवर्ती सिद्धिमवाप्नुयात्॥ ९-४॥

ना मतं महर्षीणां साधूनां योगिनां तथा।

दृष्ट्वा निर्वेदमापन्नः को न शाम्यति मानवः॥ ९-५॥

कृत्वा मूर्तिपरिज्ञानं चैतन्यस्य न किं गुरुः।

निर्वेदसमतायुक्त्या यस्तारयति संसृतेः॥ ९-६॥

पश्य भूतविकारांस्त्वं भूतमात्रान् यथार्थतः।

तत्क्षणाद् बन्धनिर्मुक्तः स्वरूपस्थो भविष्यसि॥ ९-७॥

वासना एव संसार इति सर्वा विमुंच ताः।

तत्त्यागो वासनात्यागात्स्थितिरद्य यथा तथा॥ ९-८॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अष्टावक्र उवाच॥

विहाय वैरिणं काममर्थं चानर्थसंकुलं।

धर्ममप्येतयोर्हेतुं सर्वत्रादरं कुरु॥ १०-१॥

स्वप्नेन्द्रजालवत् पश्य दिनानि त्रीणि पंच वा।

मित्रक्षेत्रधनागारदारदायादिसंपदः॥ १०-२॥

यत्र यत्र भवेत्तृष्णा संसारं विद्धि तत्र वै।

प्रौढवैराग्यमाश्रित्य वीततृष्णः सुखी भव॥ १०-३॥

तृष्णामात्रात्मको बन्धस्तन्नाशो मोक्ष उच्यते।

भवासंसक्तिमात्रेण प्राप्तितुष्टिर्मुहुर्मुहुः॥ १०-४॥

त्वमेकश्चेतनः शुद्धो जडं विश्वमसत्तथा।

अविद्यापि न किंचित्सा का बुभुत्सा तथापि ते॥ १०-५॥

राज्यं सुताः कलत्राणि शरीराणि सुखानि च।

संसक्तस्यापि नष्टानि तव जन्मनि जन्मनि॥ १०-६॥

अलमर्थेन कामेन सुकृतेनापि कर्मणा।

एभ्यः संसारकान्तारे न विश्रान्तमभून् मनः॥ १०-७॥

कृतं न कति जन्मानि कायेन मनसा गिरा।

दुःखमायासदं कर्म तदद्याप्युपरम्यताम्॥ १०-८॥

अष्टावक्र उवाच॥

भावाभावविकारश्च स्वभावादिति निश्चयी।

निर्विकारो गतक्लेशः सुखेनैवोपशाम्यति॥ ११-१॥

ईश्वरः सर्वनिर्माता नेहान्य इति निश्चयी।

अन्तर्गलितसर्वाशः शान्तः क्वापि न सज्जते॥ ११-२॥

आपदः संपदः काले दैवादेवेति निश्चयी।

तृप्तः स्वस्थेन्द्रियो नित्यं न वान्छति न शोचति॥ ११-३॥

सुखदुःखे जन्ममृत्यू दैवादेवेति निश्चयी।

साध्यादर्शी निरायासः कुर्वन्नपि न लिप्यते॥ ११-४॥

चिन्तया जायते दुःखं नान्यथेहेति निश्चयी।

तया हीनः सुखी शान्तः सर्वत्र गलितस्पृहः॥ ११-५॥

नाहं देहो न मे देहो बोधोऽहमिति निश्चयी।

कैवल्यं इव संप्राप्तो न स्मरत्यकृतं कृतम्॥ ११-६॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

आब्रह्मस्तंबपर्यन्तं अहमेवेति निश्चयी।

निर्विकल्पः शुचिः शान्तः प्राप्ताप्राप्तविनिर्वृतः॥ ११-७॥

नाश्चर्यमिदं विश्वं न किंचिदिति निश्चयी।

निर्वासनः स्फूर्तिमात्रो न किंचिदिव शाम्यति॥ ११-८॥

जनक उवाच॥

कायकृत्यासहः पूर्वं ततो वाग्विस्तरासहः।

अथ चिन्तासहस्तस्माद् एवमेवाहमास्थितः॥ १२-१॥

प्रीत्यभावेन शब्दादेरदृश्यत्वेन चात्मनः।

विक्षेपैकाग्रहृदय एवमेवाहमास्थितः॥ १२-२॥

समाध्यासादिविक्षिप्तौ व्यवहारः समाधये।

एवं विलोक्य नियमं एवमेवाहमास्थितः॥ १२-३॥।

हेयोपादेयविरहाद् एवं हर्षविषादयोः।

अभावादद्य हे ब्रह्मन् एवमेवाहमास्थितः॥ १२-४॥

आश्रमानाश्रमं ध्यानं चित्तस्वीकृतवर्जनं।

विकल्पं मम वीक्ष्यैतैरेवमेवाहमास्थितः॥ १२-५॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

कर्मानुष्ठानमज्ञानाद् यथैवोपरमस्तथा।

बुध्वा सम्यगिदं तत्त्वं एवमेवाहमास्थितः॥ १२-६॥

अचिंत्यं चिंत्यमानोऽपि चिन्तारूपं भजत्यसौ।

त्यक्त्वा तद्भावनं तस्माद् एवमेवाहमास्थितः॥ १२-७॥

एवमेव कृतं येन स कृतार्थो भवेदसौ।

एवमेव स्वभावो यः स कृतार्थो भवेदसौ॥ १२-८॥

जनक उवाच॥

अकिंचनभवं स्वास्थं कौपीनत्वेऽपि दुर्लभं।

त्यागादाने विहायास्मादहमासे यथासुखम्॥ १३-१॥

कुत्रापि खेदः कायस्य जिह्वा कुत्रापि खेद्यते।

मनः कुत्रापि तत्त्यक्त्वा पुरुषार्थे स्थितः सुखम्॥ १३-२॥

कृतं किमपि नैव स्याद् इति संचिन्त्य तत्त्वतः।

यदा यत्कर्तुमायाति तत् कृत्वासे यथासुखम्॥ १३-३॥

कर्मनैष्कर्म्यनिर्बन्धभावा देहस्थयोगिनः।

संयोगायोगविरहादहमासे यथासुखम्॥ १३-४॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अर्थानर्थौ न मे स्थित्या गत्या न शयनेन वा।

तिष्ठन् गच्छन् स्वपन् तस्मादहमासे यथासुखम्॥ १३-५॥

स्वपतो नास्ति मे हानिः सिद्धिर्यत्नवतो न वा।

नाशोल्लासौ विहायास्मदहमासे यथासुखम्॥ १३-६ ॥

सुखादिरूपा नियमं भावेष्वालोक्य भूरिशः।

शुभाशुभे विहायास्मादहमासे यथासुखम्॥ १३-७॥

जनक उवाच॥

प्रकृत्या शून्यचित्तो यः प्रमादाद् भावभावनः।

निद्रितो बोधित इव क्षीणसंस्मरणो हि सः॥ १४-१ ॥

क्व धनानि क्व मित्राणि क्व मे विषयदस्यवः।

क्व शास्त्रं क्व च विज्ञानं यदा मे गलिता स्पृहा॥ १४-२॥

विज्ञाते साक्षिपुरुषे परमात्मनि चेश्वरे।

नैराश्ये बंधमोक्षे च न चिंता मुक्तये मम॥ १४-३ ॥

अंतर्विकल्पशून्यस्य बहिः स्वच्छन्दचारिणः।

भ्रान्तस्येव दशास्तास्तास्तादृशा एव जानते॥ १४-४॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अष्टावक्र उवाच॥

यथातथोपदेशेन कृतार्थः सत्त्वबुद्धिमान्।

आजीवमपि जिज्ञासुः परस्तत्र विमुह्यति॥ १५-१॥

मोक्षो विषयवैरस्यं बन्धो वैषयिको रसः।

एतावदेव विज्ञानं यथेच्छसि तथा कुरु॥ १५-२॥

वाग्मिप्राज्ञानमहोद्योगं जनं मूकजडालसं।

करोति तत्त्वबोधोऽयमतस्त्यक्तो बुभुक्षभिः॥ १५-३॥

न त्वं देहो न ते देहो भोक्ता कर्ता न वा भवान्।

चिद्रूपोऽसि सदा साक्षी निरपेक्षः सुखं चर॥ १५-४॥

रागद्वेषौ मनोधर्मौ न मनस्ते कदाचन।

निर्विकल्पोऽसि बोधात्मा निर्विकारः सुखं चर॥ १५-५॥

सर्वभूतेषु चात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि।

विज्ञाय निरहंकारो निर्ममस्त्वं सुखी भव॥ १५-६॥

विश्वं स्फुरति यत्रेदं तरंगा इव सागरे।

तत्त्वमेव न सन्देहश्चिन्मूर्ते विज्वरो भव॥ १५-७॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

श्रद्धस्व तात श्रद्धस्व नात्र मोऽहं कुरुष्व भोः।

ज्ञानस्वरूपो भगवानात्मा त्वं प्रकृतेः परः॥ १५-८॥

गुणैः संवेष्टितो देहस्तिष्ठत्यायाति याति च।

आत्मा न गंता नागंता किमेनमनुशोचसि॥ १५-९॥

देहस्तिष्ठतु कल्पान्तं गच्छत्वद्यैव वा पुनः।

क्व वृद्धिः क्व च वा हानिस्तव चिन्मात्ररूपिणः॥ १५-१०॥

त्वय्यनंतमहांभोधौ विश्ववीचिः स्वभावतः।

उदेतु वास्तमायातु न ते वृद्धिर्न वा क्षतिः॥ १५-११॥

तात चिन्मात्ररूपोऽसि न ते भिन्नमिदं जगत्।

अतः कस्य कथं कुत्र हेयोपादेयकल्पना॥ १५-१२॥

एकस्मिन्नव्यये शान्ते चिदाकाशेऽमले त्वयि।

कुतो जन्म कुतो कर्म कुतोऽहंकार एव च॥ १५-१३॥

यत्त्वं पश्यसि तत्रैकस्त्वमेव प्रतिभाससे।

किं पृथक् भासते स्वर्णात् कटकांगदनूपुरम्॥ १५-१४॥

अयं सोऽहमयं नाहं विभागमिति संत्यज।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

सर्वमात्मेति निश्चित्य निःसङ्कल्पः सुखी भव॥ १५-१५॥

तवैवाज्ञानतो विश्वं त्वमेकः परमार्थतः।

त्वत्तोऽन्यो नास्ति संसारी नासंसारी च कश्चन॥ १५-१६॥

भ्रान्तिमात्रमिदं विश्वं न किंचिदिति निश्चयी।

निर्वासनः स्फूर्तिमात्रो न किंचिदिव शाम्यति॥ १५-१७॥

एक एव भवांभोधावासीदस्ति भविष्यति।

न ते बन्धोऽस्ति मोक्षो वा कृत्यकृत्यः सुखं चर॥ १५-१८॥

मा सङ्कल्पविकल्पाभ्यां चित्तं क्षोभय चिन्मय।

उपशाम्य सुखं तिष्ठ स्वात्मन्यानन्दविग्रहे॥ १५-१९॥

त्यजैव ध्यानं सर्वत्र मा किंचिद् हृदि धारय।

आत्मा त्वं मुक्त एवासि किं विमृश्य करिष्यसि॥ १५-२०॥

अष्टावक्र उवाच॥

आचक्ष्व शृणु वा तात नानाशास्त्राण्यनेकशः।

तथापि न तव स्वास्थ्यं सर्वविस्मरणाद् ऋते॥ १६-१॥

भोगं कर्म समाधिं वा कुरु विज्ञ तथापि ते।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

चित्तं निरस्तसर्वाशमत्यर्थं रोचयिष्यति॥ १६-२॥

आयासात्सकलो दुःखी नैनं जानाति कश्चन।

अनेनैवोपदेशेन धन्यः प्राप्नोति निर्वृतिम्॥ १६-३॥

व्यापारे खिद्यते यस्तु निमेषोन्मेषयोरपि।

तस्यालस्य धुरीणस्य सुखं नन्यस्य कस्यचित्॥ १६-४॥

इदं कृतमिदं नेति द्वंद्वैर्मुक्तं यदा मनः।

धर्मार्थकाममोक्षेषु निरपेक्षं तदा भवेत्॥ १६-५॥

विरक्तो विषयद्वेष्टा रागी विषयलोलुपः।

ग्रहमोक्षविहीनस्तु न विरक्तो न रागवान्॥ १६-६॥

हेयोपादेयता तावत्संसारविटपांकुरः।

स्पृहा जीवति यावद् वै निर्विचारदशास्पदम्॥ १६-७॥

प्रवृत्तौ जायते रागो निर्वृत्तौ द्वेष एव हि।

निर्द्वन्द्वो बालवद् धीमान् एवमेव व्यवस्थितः॥ १६-८॥

हातुमिच्छति संसारं रागी दुःखजिहासया।

वीतरागो हि निर्दुःखस्तस्मिन्नपि न खिद्यति॥ १६-९॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

यस्याभिमानो मोक्षेऽपि देहेऽपि ममता तथा।

न च ज्ञानी न वा योगी केवलं दुःखभागसौ॥ १६-१०॥

हरो यद्युपदेष्टा ते हरिः कमलजोऽपि वा।

तथापि न तव स्वाथ्यं सर्वविस्मरणादृते॥ १६-११॥

अष्टावक्र उवाच॥

तेन ज्ञानफलं प्राप्तं योगाभ्यासफलं तथा।

तृप्तः स्वच्छेन्द्रियो नित्यं एकाकी रमते तु यः॥ १७-१॥

न कदाचिज्जगत्यस्मिन् तत्त्वज्ञा हन्त खिद्यति।

यत एकेन तेनेदं पूर्णं ब्रह्माण्डमण्डलम्॥ १७-२॥

न जातु विषयाः केऽपि स्वारामं हर्षयन्त्यमी।

सल्लकीपल्लवप्रीतमिवेभं निंबपल्लवाः॥ १७-३॥

यस्तु भोगेषु भुक्तेषु न भवत्यधिवासिता।

अभुक्तेषु निराकांक्षी तादृशो भवदुर्लभः॥ १७-४॥

बुभुक्षुरिह संसारे मुमुक्षुरपि दृश्यते।

भोगमोक्षनिराकांक्षी विरलो हि महाशयः॥ १७-५॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

धर्मार्थकाममोक्षेषु जीविते मरणे तथा।

कस्याप्युदारचित्तस्य हेयोपादेयता न हि॥ १७-६॥

वांछा न विश्वविलये न द्वेषस्तस्य च स्थितौ।

यथा जीविकया तस्माद् धन्य आस्ते यथा सुखम्॥ १७-७॥

कृतार्थोऽनेन ज्ञानेनेत्येवं गलितधीः कृती।

पश्यन् श‍ृण्वन् स्पृशन् जिघ्रन्न् अश्नन्नस्ते यथा सुखम्॥ १७-८॥

शून्या दृष्टिर्वृथा चेष्टा विकलानीन्द्रियाणि च।

न स्पृहा न विरक्तिर्वा क्षीणसंसारसागरे॥ १७-९॥

न जगर्ति न निद्राति नोन्मीलति न मीलति।

अहो परदशा क्वापि वर्तते मुक्तचेतसः॥ १७-१०॥

सर्वत्र दृश्यते स्वस्थः सर्वत्र विमलाशयः।

समस्तवासना मुक्तो मुक्तः सर्वत्र राजते॥ १७-११॥

पश्यन् श‍ृण्वन् स्पृशन् जिघ्रन्न् अश्नन् गृण्हन् वदन् व्रजन्।

ईहितानीहितैर्मुक्तो मुक्त एव महाशयः॥ १७-१२॥

न निन्दति न च स्तौति न हृष्यति न कुप्यति।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

न ददाति न गृण्हाति मुक्तः सर्वत्र नीरसः॥ १७-१३॥

सानुरागां स्त्रियं दृष्ट्वा मृत्युं वा समुपस्थितं।

अविह्वलमनाः स्वस्थो मुक्त एव महाशयः॥ १७-१४॥

सुखे दुःखे नरे नार्यां संपत्सु विपत्सु च।

विशेषो नैव धीरस्य सर्वत्र समदर्शिनः॥ १७-१५॥

न हिंसा नैव कारुण्यं नौद्धत्यं न च दीनता।

नाश्चर्यं नैव च क्षोभः क्षीणसंसरणे नरे॥ १७-१६॥

न मुक्तो विषयद्वेष्टा न वा विषयलोलुपः।

असंसक्तमना नित्यं प्राप्ताप्राप्तमुपाश्नुते॥ १७-१७॥

समाधानसमाधानहिताहितविकल्पनाः।

शून्यचित्तो न जानाति कैवल्यमिव संस्थितः॥ १७-१८॥

निर्ममो निरहंकारो न किंचिदिति निश्चितः।

अन्तर्गलितसर्वाशः कुर्वन्नपि करोति न॥ १७-१९॥

मनःप्रकाशसंमोहस्वप्नजाड्यविवर्जितः।

दशां कामपि संप्राप्तो भवेद् गलितमानसः॥ १७-२०॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

अष्टावक्र उवाच॥

यस्य बोधोदये तावत्स्वप्नवद् भवति भ्रमः।
तस्मै सुखैकरूपाय नमः शान्ताय तेजसे॥ १८-१॥

अर्जयित्वाखिलान् अर्थान् भोगानाप्नोति पुष्कलान्।
न हि सर्वपरित्याजमन्तरेण सुखी भवेत्॥ १८-२॥

कर्तव्यदुःखमार्तण्डज्वालादग्धान्तरात्मनः।
कुतः प्रशमपीयूषधारासारमृते सुखम्॥ १८-३॥

भवोऽयं भावनामात्रो न किंचित् परमर्थतः।
नास्त्यभावः स्वभावनां भावाभावविभाविनाम्॥ १८-४॥

न दूरं न च संकोचाल्लब्धमेवात्मनः पदं।
निर्विकल्पं निरायासं निर्विकारं निरंजनम्॥ १८-५॥

व्यामोहमात्रविरतौ स्वरूपादानमात्रतः।
वीतशोका विराजन्ते निरावरणदृष्टयः॥ १८-६॥

समस्तं कल्पनामात्रमात्मा मुक्तः सनातनः।
इति विज्ञाय धीरो हि किमभ्यस्यति बालवत्॥ १८-७॥

आत्मा ब्रह्मेति निश्चित्य भावाभावौ च कल्पितौ।

निष्कामः किं विजानाति किं ब्रूते च करोति किम्॥ १८-८॥

अयं सोऽहमयं नाहं इति क्षीणा विकल्पना।

सर्वमात्मेति निश्चित्य तूष्णींभूतस्य योगिनः॥ १८-९॥

न विक्षेपो न चैकाग्र्यं नातिबोधो न मूढता।

न सुखं न च वा दुःखं उपशान्तस्य योगिनः॥ १८-१०॥

स्वाराज्ये भैक्षवृत्तौ च लाभालाभे जने वने।

निर्विकल्पस्वभावस्य न विशेषोऽस्ति योगिनः॥ १८-११॥

क्व धर्मः क्व च वा कामः क्व चार्थः क्व विवेकिता।

इदं कृतमिदं नेति द्वन्द्वैर्मुक्तस्य योगिनः॥ १८-१२॥

कृत्यं किमपि नैवास्ति न कापि हृदि रंजना।

यथा जीवनमेवेह जीवन्मुक्तस्य योगिनः॥ १८-१३॥

क्व मोहः क्व च वा विश्वं क्व तद् ध्यानं क्व मुक्तता।

सर्वसंकल्पसीमायां विश्रान्तस्य महात्मनः॥ १८-१४॥

येन विश्वमिदं दृष्टं स नास्तीति करोतु वै।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

निर्वासनः किं कुरुते पश्यन्नपि न पश्यति॥ १८-१५॥

येन दृष्टं परं ब्रह्म सोऽहं ब्रह्मेति चिन्तयेत्।

किं चिन्तयति निश्चिन्तो द्वितीयं यो न पश्यति॥ १८-१६॥

दृष्टो येनात्मविक्षेपो निरोधं कुरुते त्वसौ।

उदारस्तु न विक्षिप्तः साध्याभावात्करोति किम्॥ १८-१७॥

धीरो लोकविपर्यस्तो वर्तमानोऽपि लोकवत्।

नो समाधिं न विक्षेपं न लोपं स्वस्य पश्यति॥ १८-१८॥

भावाभावविहीनो यस्तृप्तो निर्वासनो बुधः।

नैव किंचित्कृतं तेन लोकदृष्ट्या विकुर्वता॥ १८-१९॥

प्रवृत्तौ वा निवृत्तौ वा नैव धीरस्य दुर्ग्रहः।

यदा यत्कर्तुमायाति तत्कृत्वा तिष्ठते सुखम्॥ १८-२०॥

निर्वासनो निरालंबः स्वच्छन्दो मुक्तबन्धनः।

क्षिप्तः संस्कारवातेन चेष्टते शुष्कपर्णवत्॥ १८-२१॥

असंसारस्य तु क्वापि न हर्षो न विषादिता।

स शीतलहमना नित्यं विदेह इव राजये॥ १८-२२॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

कुत्रापि न जिहासास्ति नाशो वापि न कुत्रचित्।

आत्मारामस्य धीरस्य शीतलाच्छतरात्मनः॥ १८-२३॥

प्रकृत्या शून्यचित्तस्य कुर्वतोऽस्य यदृच्छया।

प्राकृतस्येव धीरस्य न मानो नावमानता॥ १८-२४॥

कृतं देहेन कर्मेदं न मया शुद्धरूपिणा।

इति चिन्तानुरोधी यः कुर्वन्नपि करोति न॥ १८-२५॥

अतद्वादीव कुरुते न भवेदपि बालिशः।

जीवन्मुक्तः सुखी श्रीमान् संसरन्नपि शोभते॥ १८-२६॥

नाविचारसुश्रान्तो धीरो विश्रान्तिमागतः।

न कल्पते न जाति न शृणोति न पश्यति॥ १८-२७॥

असमाधेरविक्षेपान् न मुमुक्षुर्न चेतरः।

निश्चित्य कल्पितं पश्यन् ब्रह्मैवास्ते महाशयः॥ १८-२८॥

यस्यान्तः स्यादहंकारो न करोति करोति सः।

निरहंकारधीरेण न किंचिदकृतं कृतम्॥ १८-२९॥

नोद्विग्नं न च सन्तुष्टमकर्तृ स्पन्दवर्जितं।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

निराशं गतसन्देहं चित्तं मुक्तस्य राजते॥ १८-३०॥

निर्ध्यातुं चेष्टितुं वापि यच्चित्तं न प्रवर्तते।

निर्निमित्तमिदं किंतु निर्ध्यायेति विचेष्टते॥ १८-३१॥

तत्त्वं यथार्थमाकर्ण्य मन्दः प्राप्नोति मूढतां।

अथवा याति संकोचममूढः कोऽपि मूढवत्॥ १८-३२॥

एकाग्रता निरोधो वा मूढैरभ्यस्यते भृशं।

धीराः कृत्यं न पश्यन्ति सुप्तवत्स्वपदे स्थिताः॥ १८-३३॥

अप्रयत्नात् प्रयत्नाद् वा मूढो नाप्नोति निर्वृतिं।

तत्त्वनिश्चयमात्रेण प्राज्ञो भवति निर्वृतः॥ १८-३४॥

शुद्धं बुद्धं प्रियं पूर्णं निष्प्रपंचं निरामयं।

आत्मानं तं न जानन्ति तत्राभ्यासपरा जनाः॥ १८-३५॥

नाप्नोति कर्मणा मोक्षं विमूढोऽभ्यासरूपिणा।

धन्यो विज्ञानमात्रेण मुक्तस्तिष्ठत्यविक्रियः॥ १८-३६॥

मूढो नाप्नोति तद् ब्रह्म यतो भवितुमिच्छति।

अनिच्छन्नपि धीरो हि परब्रह्मस्वरूपभाक्॥ १८-३७॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

निराधारा ग्रहव्यग्रा मूढाः संसारपोषकाः।

एतस्यानर्थमूलस्य मूलच्छेदः कृतो बुधैः॥ १८-३८॥

न शान्तिं लभते मूढो यतः शमितुमिच्छति।

धीरस्तत्त्वं विनिश्चित्य सर्वदा शान्तमानसः॥ १८-३९॥

क्वात्मनो दर्शनं तस्य यद् दृष्टमवलंबते।

धीरास्तं तं न पश्यन्ति पश्यन्त्यात्मानमव्ययम्॥ १८-४०॥

क्व निरोधो विमूढस्य यो निर्बन्धं करोति वै।

स्वारामस्यैव धीरस्य सर्वदासावकृत्रिमः॥ १८-४१॥

भावस्य भावकः कश्चिन् न किंचिद् भावकोपरः।

उभयाभावकः कश्चिद् एवमेव निराकुलः॥ १८-४२॥

शुद्धमद्वयमात्मानं भावयन्ति कुबुद्धयः।

न तु जानन्ति संमोहाद्यावज्जीवमनिर्वृताः॥ १८-४३॥

मुमुक्षोर्बुद्धिरालंबमन्तरेण न विद्यते।

निरालंबैव निष्कामा बुद्धिर्मुक्तस्य सर्वदा॥ १८-४४॥

विषयद्वीपिनो वीक्ष्य चकिताः शरणार्थिनः।

विशन्ति झटिति क्रोडं निरोधैकाग्रसिद्धये॥ १८-४५॥

निर्वासनं हरिं दृष्ट्वा तूष्णीं विषयदन्तिनः।

पलायन्ते न शक्तास्ते सेवन्ते कृतचाटवः॥ १८-४६॥

न मुक्तिकारिकां धत्ते निःशङ्को युक्तमानसः।

पश्यन् श‍ृण्वन् स्पृशन् जिघ्रन्नश्नन्नास्ते यथासुखम्॥ १८-४७॥

वस्तुश्रवणमात्रेण शुद्धबुद्धिर्निराकुलः।

नैवाचारमनाचारमौदास्यं वा प्रपश्यति॥ १८-४८॥

यदा यत्कर्तुमायाति तदा तत्कुरुते ऋजुः।

शुभं वाप्यशुभं वापि तस्य चेष्टा हि बालवत्॥ १८-४९॥

स्वातंत्र्यात्सुखमाप्नोति स्वातंत्र्याल्लभते परं।

स्वातंत्र्यान्निर्वृतिं गच्छेत्स्वातंत्र्यात् परमं पदम्॥ १८-५०॥

अकर्तृत्वमभोक्तृत्वं स्वात्मनो मन्यते यदा।

तदा क्षीणा भवन्त्येव समस्ताश्चित्तवृत्तयः॥ १८-५१॥

उच्छृंखलाप्यकृतिका स्थितिर्धीरस्य राजते।

न तु सस्पृहचित्तस्य शान्तिर्मूढस्य कृत्रिमा॥ १८-५२॥

विलसन्ति महाभोगैर्विशन्ति गिरिगह्वरान्।

निरस्तकल्पना धीरा अबद्धा मुक्तबुद्धयः॥ १८-५३॥

श्रोत्रियं देवतां तीर्थमङ्गनां भूपतिं प्रियं।

दृष्ट्वा संपूज्य धीरस्य न कापि हृदि वासना॥ १८-५४॥

भृत्यैः पुत्रैः कलत्रैश्च दौहित्रैश्चापि गोत्रजैः।

विहस्य धिक्कृतो योगी न याति विकृतिं मनाक्॥ १८-५५॥

सन्तुष्टोऽपि न सन्तुष्टः खिन्नोऽपि न च खिद्यते।

तस्याश्चर्यदशां तां तां तादृशा एव जानते॥ १८-५६॥

कर्तव्यतैव संसारो न तां पश्यन्ति सूरयः।

शून्याकारा निराकारा निर्विकारा निरामयाः॥ १८-५७॥

अकुर्वन्नपि संक्षोभाद् व्यग्रः सर्वत्र मूढधीः।

कुर्वन्नपि तु कृत्यानि कुशलो हि निराकुलः॥ १८-५८॥

सुखमास्ते सुखं शेते सुखमायाति याति च।

सुखं वक्ति सुखं भुंक्ते व्यवहारेऽपि शान्तधीः॥ १८-५९॥

स्वभावाद्यस्य नैवार्तिर्लोकवद् व्यवहारिणः।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

महाहृद इवाक्षोभ्यो गतक्लेशः स शोभते॥ १८-६०॥

निवृत्तिरपि मूढस्य प्रवृत्ति रुपजायते।

प्रवृत्तिरपि धीरस्य निवृत्तिफलभागिनी॥ १८-६१॥

परिग्रहेषु वैराग्यं प्रायो मूढस्य दृश्यते।

देहे विगलिताशस्य क्व रागः क्व विरागता॥ १८-६२॥

भावनाभावनासक्ता दृष्टिर्मूढस्य सर्वदा।

भाव्यभावनया सा तु स्वस्थस्यादृष्टिरूपिणी॥ १८-६३॥

सर्वारंभेषु निष्कामो यश्चरेद् बालवन् मुनिः।

न लेपस्तस्य शुद्धस्य क्रियमाणोऽपि कर्मणि॥ १८-६४॥

स एव धन्य आत्मज्ञः सर्वभावेषु यः समः।

पश्यन् श्रृण्वन् स्पृशन् जिघ्रन्न् अश्नन्निस्तर्षमानसः॥ १८-६५॥

क्व संसारः क्व चाभासः क्व साध्यं क्व च साधनं।

आकाशस्येव धीरस्य निर्विकल्पस्य सर्वदा॥ १८-६६॥

स जयत्यर्थसंन्यासी पूर्णस्वरसविग्रहः।

अकृत्रिमोऽनवच्छिन्ने समाधिर्यस्य वर्तते॥ १८-६७॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

बहुनात्र किमुक्तेन ज्ञाततत्त्वो महाशयः।

भोगमोक्षनिराकांक्षी सदा सर्वत्र नीरसः॥ १८-६८॥

महदादि जगद्वैतं नाममात्रविजृंभितं।

विहाय शुद्धबोधस्य किं कृत्यमवशिष्यते॥ १८-६९॥

भ्रमभूतमिदं सर्वं किंचिन्नास्तीति निश्चयी।

अलक्ष्यस्फुरणः शुद्धः स्वभावेनैव शाम्यति॥ १८-७०॥

शुद्धस्फुरणरूपस्य दृश्यभावमपश्यतः।

क्व विधिः क्व वैराग्यं क्व त्यागः क्व शमोऽपि वा॥ १८-७१॥

स्फुरतोऽनन्तरूपेण प्रकृतिं च न पश्यतः।

क्व बन्धः क्व च वा मोक्षः क्व हर्षः क्व विषादिता॥ १८-७२॥

बुद्धिपर्यन्तसंसारे मायामात्रं विवर्तते।

निर्ममो निरहंकारो निष्कामः शोभते बुधः॥ १८-७३॥

अक्षयं गतसन्तापमात्मानं पश्यतो मुनेः।

क्व विद्या च क्व वा विश्वं क्व देहोऽहं ममेति वा॥ १८-७४॥

निरोधादीनि कर्माणि जहाति जडधीर्यदि।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

मनोरथान् प्रलापांश्च कर्तुमाप्नोत्यतत्क्षणात्॥ १८-७५॥

मन्दः श्रुत्वापि तद्वस्तु न जहाति विमूढतां।

निर्विकल्पो बहिर्यत्नादन्तर्विषयलालसः॥ १८-७६॥

ज्ञानाद् गलितकर्मा यो लोकदृष्ट्यापि कर्मकृत्।

नाप्नोत्यवसरं कर्मं वक्तुमेव न किंचन॥ १८-७७॥

क्व तमः क्व प्रकाशो वा हानं क्व च न किंचन।

निर्विकारस्य धीरस्य निरातंकस्य सर्वदा॥ १८-७८॥

क्व धैर्यं क्व विवेकित्वं क्व निरातंकतापि वा।

अनिर्वाच्यस्वभावस्य निःस्वभावस्य योगिनः॥ १८-७९॥

न स्वर्गो नैव नरको जीवन्मुक्तिर्न चैव हि।

बहुनात्र किमुक्तेन योगदृष्ट्या न किंचन॥ १८-८०॥

नैव प्रार्थयते लाभं नालाभेनानुशोचति।

धीरस्य शीतलं चित्तममृतेनैव पूरितम्॥ १८-८१॥

न शान्तं स्तौति निष्कामो न दुष्टमपि निन्दति।

समदुःखसुखस्तृप्तः किंचित् कृत्यं न पश्यति॥ १८-८२॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

धीरो न द्वेष्टि संसारमात्मानं न दिदृक्षति।

हर्षामर्षविनिर्मुक्तो न मृतो न च जीवति॥ १८-८३॥

निःस्नेहः पुत्रदारादौ निष्कामो विषयेषु च।

निश्चिन्तः स्वशरीरेऽपि निराशः शोभते बुधः॥ १८-८४॥

तुष्टिः सर्वत्र धीरस्य यथापतितवर्तिनः।

स्वच्छन्दं चरतो देशान् यत्रस्तमितशायिनः॥ १८-८५॥

पततूदेतु वा देहो नास्य चिन्ता महात्मनः।

स्वभावभूमिविश्रान्तिविस्मृताशेषसंसृतेः॥ १८-८६॥

अकिंचनः कामचारो निर्द्वन्द्वश्छिन्नसंशयः।

असक्तः सर्वभावेषु केवलो रमते बुधः॥ १८-८७॥

निर्ममः शोभते धीरः समलोष्टाश्मकांचनः।

सुभिन्नहृदयग्रन्थिर्विनिर्धूतरजस्तमः॥ १८-८८॥

सर्वत्रानवधानस्य न किंचिद् वासना हृदि।

मुक्तात्मनो वितृप्तस्य तुलना केन जायते॥ १८-८९॥

जानन्नपि न जानाति पश्यन्नपि न पश्यति।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

ब्रुवन्न् अपि न च ब्रूते कोऽन्यो निर्वासनादृते॥ १८-९०॥

भिक्षुर्वा भूपतिर्वापि यो निष्कामः स शोभते।

भावेषु गलिता यस्य शोभनाशोभना मतिः॥ १८-९१॥

क्व स्वाच्छन्द्यं क्व संकोचः क्व वा तत्त्वविनिश्चयः।

निर्व्याजार्जवभूतस्य चरितार्थस्य योगिनः॥ १८-९२॥

आत्मविश्रान्तितृप्तेन निराशेन गतार्तिना।

अन्तर्यदनुभूयेत तत् कथं कस्य कथ्यते॥ १८-९३॥

सुप्तोऽपि न सुषुप्तौ च स्वप्नेऽपि शयितो न च।

जागरेऽपि न जागर्ति धीरस्तृप्तः पदे पदे॥ १८-९४॥

ज्ञः सचिन्तोऽपि निश्चिन्तः सेन्द्रियोऽपि निरिन्द्रियः।

सुबुद्धिरपि निर्बुद्धिः साहंकारोऽनहङ्कृतिः॥ १८-९५॥

न सुखी न च वा दुःखी न विरक्तो न संगवान्।

न मुमुक्षुर्न वा मुक्ता न किंचिन्न च किंचन॥ १८-९६॥

विक्षेपेऽपि न विक्षिप्तः समाधौ न समाधिमान्।

जाड्येऽपि न जडो धन्यः पाण्डित्येऽपि न पण्डितः॥ १८-९७॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

मुक्तो यथास्थितिस्वस्थः कृतकर्तव्यनिर्वृतः।

समः सर्वत्र वैतृष्ण्यान्न स्मरत्यकृतं कृतम्॥ १८-९८॥

न प्रीयते वन्द्यमानो निन्द्यमानो न कुप्यति।

नैवोद्विजति मरणे जीवने नाभिनन्दति॥ १८-९९॥

न धावति जनाकीर्णं नारण्यं उपशान्तधीः।

यथातथा यत्रतत्र सम एवावतिष्ठते॥ १८-१००॥

जनक उवाच॥

तत्त्वविज्ञानसन्दंशमादाय हृदयोदरात्।

नाविधपरामर्शशल्योद्धारः कृतो मया॥ १९-१॥

क्व धर्मः क्व च वा कामः क्व चार्थः क्व विवेकिता।

क्व द्वैतं क्व च वाऽद्वैतं स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-२॥

क्व भूतं क्व भविष्यद् वा वर्तमानमपि क्व वा।

क्व देशः क्व च वा नित्यं स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-३॥

क्व चात्मा क्व च वानात्मा क्व शुभं क्वाशुभं यथा।

क्व चिन्ता क्व च वाचिन्ता स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-४॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

क्व स्वप्नः क्व सुषुप्तिर्वा क्व च जागरणं तथा।

क्व तुरीयं भयं वापि स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-५॥

क्व दूरं क्व समीपं वा बाह्यं क्वाभ्यन्तरं क्व वा।

क्व स्थूलं क्व च वा सूक्ष्मं स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-६॥

क्व मृत्युर्जीवितं वा क्व लोकाः क्वास्य क्व लौकिकं।

क्व लयः क्व समाधिर्वा स्वमहिम्नि स्थितस्य मे॥ १९-७॥

अलं त्रिवर्गकथया योगस्य कथयाप्यलं।

अलं विज्ञानकथया विश्रान्तस्य ममात्मनि॥ १९-८॥

जनक उवाच॥

क्व भूतानि क्व देहो वा क्वेन्द्रियाणि क्व वा मनः।

क्व शून्यं क्व च नैराश्यं मत्स्वरूपे निरंजने॥ २०-१॥

क्व शास्त्रं क्वात्मविज्ञानं क्व वा निर्विषयं मनः।

क्व तृप्तिः क्व वितृष्णात्वं गतद्वन्द्वस्य मे सदा॥ २०-२॥

क्व विद्या क्व च वाविद्या क्वाहं क्वेदं मम क्व वा।

क्व बन्ध क्व च वा मोक्षः स्वरूपस्य क्व रूपिता॥ २०-३॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

क्व प्रारब्धानि कर्माणि जीवन्मुक्तिरपि क्व वा।

क्व तद् विदेहकैवल्यं निर्विशेषस्य सर्वदा॥ २०-४॥

क्व कर्ता क्व च वा भोक्ता निष्क्रियं स्फुरणं क्व वा।

क्वापरोक्षं फलं वा क्व निःस्वभावस्य मे सदा॥ २०-५॥

क्व लोकं क्व मुमुक्षुर्वा क्व योगी ज्ञानवान् क्व वा।

क्व बद्धः क्व च वा मुक्तः स्वस्वरूपेऽहमद्वये॥ २०-६॥

क्व सृष्टिः क्व च संहारः क्व साध्यं क्व च साधनं।

क्व साधकः क्व सिद्धिर्वा स्वस्वरूपेऽहमद्वये॥ २०-७॥

क्व प्रमाता प्रमाणं वा क्व प्रमेयं क्व च प्रमा।

क्व किंचित् क्व न किंचिद् वा सर्वदा विमलस्य मे॥ २०-८॥

क्व विक्षेपः क्व चैकाग्र्यं क्व निर्बोधः क्व मूढता।

क्व हर्षः क्व विषादो वा सर्वदा निष्क्रियस्य मे॥ २०-९॥

क्व चैष व्यवहारो वा क्व च सा परमार्थता।

क्व सुखं क्व च वा दुखं निर्विमर्शस्य मे सदा॥ २०-१०॥

क्व माया क्व च संसारः क्व प्रीतिर्विरतिः क्व वा।

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help

क्व जीवः क्व च तद्ब्रह्म सर्वदा विमलस्य मे॥ २०-११॥

क्व प्रवृत्तिर्निर्वृत्तिर्वा क्व मुक्तिः क्व च बन्धनं।

कूटस्थनिर्विभागस्य स्वस्थस्य मम सर्वदा॥ २०-१२॥

क्वोपदेशः क्व वा शास्त्रं क्व शिष्यः क्व च वा गुरुः।

क्व चास्ति पुरुषार्थो वा निरुपाधेः शिवस्य मे॥ २०-१३॥

क्व चास्ति क्व च वा नास्ति क्वास्ति चैकं क्व च द्वयं।

बहुनात्र किमुक्तेन किंचिन्नोत्तिष्ठते मम॥ २०-१४॥

॥ ॐ तत्सत्॥

If someone wants to this text in any particular languages, say tamil, telugu etc can make a request over my mail box. I will be happy to help